

Justitsministeriet

Lovafdelingen

Kontor: Strafferetskontoret
Sagsnr.: 2007-792-0346
Dok.: RAJ40558

Besvarelse af spørgsmål nr. 189 af 18. januar 2007 fra Folketingets Retsudvalg (alm.del).

Spørgsmål:

” Hvornår forventes PET-Kommissionen at afslutte sit arbejde?”

Svar:

Justitsministeriet har til brug for besvarelsen indhentet en udtalelse fra Undersøgelseskommissionen vedrørende PET, der har oplyst følgende:

”Det fremgår af § 3 i PET-kommissionsloven (lov nr. 359 af 2. juni 1999), at kommissionen skal undersøge og redegøre for politiets efterretningsvirksomhed i perioden 1945-1989 i forhold til politiske partier, faglige konflikter og politisk-ideologisk prægede grupperinger og bevægelser i Danmark og karakteren af de aktiviteter i politiske partier m.v., der i den nævnte periode var baggrunden for politiets efterretningsvirksomhed på dette område. Det fremgår videre, at kommissionen for perioden 1968-1989 i forhold til en del af PET's aktiviteter skal vurdere PET's efterretningsvirksomhed og herunder belyse, om den er udøvet i overensstemmelse med regler og retningslinjer, der er fastsat af regering og Folketinget.

Som det fremgår, skal kommissionen, der først fik egne lokaler knap 1 år efter nedsættelsen, undersøge og redegøre for PET's aktiviteter på det politiske område for en 45-årig periode, ligesom kommissionen i samme periode skal undersøge og redegøre for aktiviteterne i de politiske partier m.v., der var baggrunden for PET's virksomhed. For en ca. 20-årig del af perioden, skal kommissionen endvidere vurdere PET's virksomhed bl.a. i forhold til de for PET gældende regler, fastsat af regering og Folketing. Der er tale om en overordentlig omfattende opgave, og omfanget stod næppe klart ved kommissionens nedsættelse. Den blotte gennemgang af PET's arkiver fra den relevante periode er meget tidskrævende. Hertil kommer gennemgang af andre relevante arkiver i ind- og udland.

Kommissionen har på baggrund af den debat, der gik forud for vedtagelsen af loven, på et tidligt tidspunkt fundet det nødvendigt, at der udarbejdes en meget detaljeret fremstilling for at kunne opfylde den stillede opgave. Kommissionen har besluttet herunder i videst muligt omfang at forsøge at besvare det overordentligt store antal spørgsmål, der i forbindelse med folketingsbehandlingen af forslaget til PET-kommissionsloven blev stillet til justitsministeren, men som ikke blev besva-

ret. Kommissionens hidtidige arbejde fylder pt. skønsmæssigt 3.-4.000 manuskript-sider.

Det forhold, at den undersøgte periode strækker sig så langt tilbage i tiden, har indebåret, at kommissionens arbejde ikke i alle sammenhænge har kunnet tilrettelægges optimalt. Et centralt spørgsmål i kommissionens undersøgelse er, om PET årene efter regeringserklæringen af 30. september 1968, hvorefter PET ikke måtte registrere danske statsborgere alene på grundlag af lovlig politisk virksomhed, alligevel foretog sådanne registreringer, jf. herved forslaget til PET-kommissionsloven, FT 1998-1999, tillæg A, s. 1765f. Kommissionen måtte således på grund af vidnernes alder på et tidligt tidspunkt i sit arbejde indlede afhøringer af personer, der kunne udtale sig om forholdene i perioden omkring 1968. Nogle af disse afhøringer måtte iværksættes på trods af, at kommissionen ikke havde haft mulighed for at gennemgå alt relevant materiale, hvilket i et vist omfang har indebåret behov for supplerende afhøringer, efterhånden som materiale er gennemgået af kommissionen, ligesom kommissionen i nogen grad har måttet omarbejde forskellige beretningsudkast.

På tilsvarende måde har kommissionen fundet det nødvendigt på et tidligt tidspunkt at iværksætte afhøringer af personer, der kunne udtale sig om tiden før 1968, selv om kommissionen ikke havde fuldt overblik over de relevante akter. Kommissionen måtte på grund af nogle af vidnernes høje alder befrygte, at en afhøring ikke kunne afvente en forudgående fuldstændig gennemgang af det skriftlige materiale.

Hertil kommer, at gennemførelse af vidneafhøringer skal ske efter regler, der minder om en domstolsbehandling, men suppleret med særlige regler i PET-kommissionsloven. Embedsmænd og ministre skal således efter lovens § 11, stk. 1, have beskikket en bisidder, ligesom der forud for en afhøring skal udarbejdes afhøringsstema til vidnerne. Forberedelsen og gennemførelsen af vidneafhøringer efter disse regler har vist sig meget tidskrævende.

Det er i PET-kommissionslovens § 2 bestemt, at de personer, der deltager i undersøgelsens gennemførelse, skal være uvildige og uafhængige i forhold til de myndigheder og personer, hvis forhold er omfattet af undersøgelsen, og hverken kommissionens medlemmer eller medarbejdere har således tilknytning til PET eller efterretningsvirksomhed. Dette har indebåret at kommissionens medlemmer har måttet anvende betydelige ressourcer på at sætte sig ind i PET's virke og metoder, herunder PET's arkivforhold, hvortil kommer, at der ikke har foreligget et forskningsmateriale, som kommissionen har kunnet bygge på. En betydelig del af kommissionens indledende arbejder har angået nødvendige metodiske overvejelser og materiale gennemgang.

Kravene til PET-kommissionens beretning rejser endvidere særlige spørgsmål. Dels skal kommissionen efter PET-kommissionslovens § 3 fremkomme med en redegørelse og vurdering, men lovens § 4, stk. 1, 2. pkt., bestemmer, at undersøgelsen skal tilrettelægges og gennemføres på en sådan måde, at forholdet til andre lande, hensynet til statens sikkerhed eller til tredjemand ikke skades. Det materiale, som kommissionen modtager fra PET, er ikke nedklassificeret. Klassifikationsgra-

den af det modtagne materiale varierer fra materiale, der ikke i sig selv er klassificeret eller blot klassificeret ”til tjenestebrug”, til materiale, der er klassificeret ”yderst hemmeligt”. Den nævnte bestemmelse i § 4 indebærer, at kommissionen ikke uden videre kan offentliggøre eller citere fra det modtagne materiale. Fremstillingsformen må nøje overvejes, særligt således at hensyn til tredjemænd iagttages og således, at PET’s fremtidige forhold til fremmede efterretningstjenester ikke kompromitteres. Det er i sig selv en forsinkende proces, at den samlede kommission foruden at tage stilling til de faktiske forhold, der behandles, ligeledes skal overveje om, og i givet fald i hvilket omfang og hvordan disse forhold kan offentliggøres.

Kommissoriet for kommissionen og det forhold, at PET’s forhold skal undersøges af en kommission bestående af 5 personer, der skal afgive en samlet beretning, er i sig selv omstændigheder, der har indflydelse på kommissionens arbejdstempo. Kommissionen skal bl.a. forholde sig til, om PET har arbejdet i overensstemmelse med de regler, der er fastsat for PET’s arbejde. En beskrivelse af PET’s virke er ikke tilstrækkelig. Dette indebærer, at kommissionen nøje må overveje bevismæssige spørgsmål, som PET’s akter og andre bevisligheder rejser, og kommissionen må afklare i hvilket omfang der er enighed om fremstillingen og de retlige vurderinger. Dette betyder, at kommissionen må gennemføre drøftelser af beretningsudkast og om nødvendigt bearbejde disse.

Som anført ovenfor er opgaven med at gennemgå PET’s arkivalier og andre relevante arkiver endog meget omfattende. Det hermed forbundne arbejde har ikke kunnet løftes af kommissionens medlemmer alene. Det bemærkes herved, at der som kommissionsmedlemmer er udpeget forskere ved Københavns og Aarhus universiteter, som ikke eller kun til dels har kunnet arbejde i kommissionen på fuld tid. Kommissionen har derfor løbende haft historikere og jurister ansat til at bistå med arbejdet, jf. herved PET-kommissionslovens § 1, stk. 4. Det er imidlertid vanskeligt at fastholde medarbejdere i en midlertidig stilling, og en række medarbejdere har således forladt kommissionen til fordel for andre ansættelser. Disse forhold påvirker naturligvis kommissionens effektivitet. Det påvirker tillige kommissionens effektivitet, når sagsbehandlingstiden hos nogle offentlige myndigheder, som kommissionen har rettet henvendelse til, er meget lang, således at det i flere tilfælde har været nødvendigt for kommissionen at rykke for svar.

Hertil kommer, at kommissionen løbende har modtaget materiale fra PET. Dette har i flere tilfælde nødvendiggjort en ind- og omarbejdelse af allerede færdiggjorte beretningsudkast. Kommissionen har senest den 19. januar 2007 fra PET modtaget en liste over godt 6.000 sager, som først nu er stillet til kommissionens disposition. Kommissionen forventer ikke, at dette materiale afgørende vil forrykke de fremstillinger og konklusioner, som kommissionen indtil nu har fundet, at man kunne lægge til grund, men Kommissionen kan selvsagt ikke vide dette, og en – tidskrævende - gennemgang af de nye sager er derfor nødvendig.

I lyset af den seneste debat om kommissionen bemærkes i øvrigt, at kommissionen naturligvis har forståelse for, at den tidsmæssige udstrækning af kommissionens arbejde kan betyde, at andre undersøgelser af forskellig karakter vedrørende for-

hold eller begivenheder inden for den meget lange periode, som kommissionens arbejde omfatter, kan have interesse i materiale fra PET, som for tiden er i kommissionens besiddelse. Kommissionen har da således også medvirket til, at PET kunne give Dansk Institut for Internationale Studier (DIIS) adgang til materiale af betydning for instituttets udredning om Danmark Under Den Kolde Krig, der blev afleveret den 30. juni 2005, ligesom kommissionen har medvirket til, at PET kunne give professor Bent Jensen adgang til materiale i kommissionens besiddelse.

Kommissionen samarbejder gerne med PET om at løse de spørgsmål, der rejser sig, når forskere eller andre med PET's samtykke ønsker at benytte de i kommissionen beroende sager, og kommissionen har selv sagt absolut intet ønske om at opbevare sager, der ikke anvendes i kommissionens arbejde. Imidlertid må kommissionen vægte hensynet til en færdiggørelse af arbejdet meget højt over for et ønske om, at kommissionen skal undvære centrale akter - selv i en kortere periode - fordi andre også måtte have en interesse heri.

Kommissionen har efter PET-kommissionslovens § 5 krav på alt relevant materiale fra PET, også selv om materialet måtte have betydning for andre, og kommissionen er ved tilrettelæggelsen af sit arbejde efter lovens § 4 alene pligtig til at sikre, at forholdet til andre lande, hensynet til statens sikkerhed eller til tredjemand ikke skades. Hensynet til andre forskeres adgang til materialet er ikke omfattet af bestemmelsen. Hensynet til kommissionens arbejde har således også efter loven betydelig vægt.

Kommissionens arbejde er nu i en afsluttende fase, forudsat at de nye tilkomne sager ikke bringer afgørende nyt frem. Det resterende arbejde består således særligt i at afslutte forskellige igangværende arbejder og redigere den samlede beretning, bl.a. under hensyn til de forskningsresultater, som kommissionens arbejde kontinuerligt frembringer. Hertil kommer, at der er enkelte dele af beretningen, der endnu ikke foreligger i udkast. Kommissionen må konstatere, at offentliggørelse af arbejder fra forskere og andre udenfor kommissionen har haft og fortsat vil have betydning for kommissionens fortsatte arbejde. I det omfang kommissionen kan konstatere, at offentliggjorte arbejder hviler på et kildegrundlag, der ikke er så fuldstændigt som kommissionens, kan kommissionen finde det nødvendigt at udarbejde en beskrivelse af de omhandlede forhold, der er mere detaljeret, end kommissionen oprindeligt havde forestillet sig, herunder omarbejde visse afsnit af beretningen.

Som anført ovenfor påhviler der efter PET-kommissionslovens § 4 kommissionen en pligt til at sikre, at forholdet til andre lande, hensynet til statens sikkerhed eller til tredjemand ikke skades. Til opfyldelse heraf overvejer kommissionen stedse spørgsmål om anonymisering af bl.a. fremmede efterretningstjenester, andre samarbejdspartnere og tredjemænd overfor hensynet til en fyldestgørende fremstilling. Det giver derfor anledning til overvejelser i kommissionen i det omfang, der i andre, med kommissionens undersøgelse parallelle fremstillinger ikke foretages tilsvarende anonymiseringer.

Det er ubestrideligt, at kommissionen løbende har måttet revidere sine forventninger til arbejdet afslutning. De ovenfor beskrevne forhold har medvirket til det hid-

til medgåede tidsforbrug. Kommissionen har imidlertid løbende drøftelser vedrørende afslutningen af arbejdet og prøver til stadighed at afveje hensynet til arbejdets afslutning overfor at afgive en fyldestgørende beretning. Af det anførte følger, at kommissionen ikke med sikkerhed kan udtale sig om tidspunktet for arbejdets afslutning eller beretningens afgivelse. En tidsmæssig usikkerhedsfaktor i denne forbindelse er tillige, at det i PET-kommissionslovens § 13, stk. 2, er bestemt, at kommissionen skal orientere den pågældende minister eller embedsmand og dennes bisidder om de faktiske og eventuelt retlige forhold vedrørende den pågældende, som kommissionen overvejer at give udtryk for i sin beretning. Hvor lang tid denne høringsfase vil tage, kan der ikke siges noget om på nuværende tidspunkt.

Kommissionen forventer dog at kunne afslutte sit grundlæggende arbejde i indeværende år og forventer derfor at kunne afgive beretning i begyndelsen af 2008.”